

BONSAI

Τα μπονσάι (bonsai) είναι φυτά μινιατούρες που αποτελούν ρεαλιστικές απεικονίσεις δέντρων μέσα σε γλάστρα. Η τέχνη της δημιουργίας των μπονσάι, δηλαδή η αναπαραγωγή των μορφών φυσικών δέντρων σε μικρογραφία, έχει τις ρίζες της στην Κίνα και στην Ιαπωνία όπου εφαρμόζεται εδώ και αιώνες. Στις χώρες της ανατολής, έχει έντονο συμβολισμό και είναι συνδεδεμένη με τη γαλήνη, την αρμονία και την ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον. Η καλλιπυστική αξία και η ομορφιά ενός μπονσάι αυξάνεται όσο μεγαλώνει η ηλικία του και εξαρτάται από το είδος του φυτού και την διαμόρφωση του κορμού, των κλαδιών και των ριζών του.

Είναι γνωστό ότι τα μπονσάι χρειάζονται ιδιαίτερη περιποίηση και κατάλληλη φροντίδα για να παραμείνουν όμορφα και υγιή σε αυτή τη μικροσκοπική μορφή. Αν και έχουν περιορισμένη ανάπτυξη που φτάνει σε ύψος μέχρι 1 μέτρο, τα μπονσάι δεν είναι απαραίτητα νέανες ποικιλίες φυτών. Τα φυτά που έχουν σχετικά μικρά φύλλα είναι πιο εύκολα να μετατραπούν σε μπονσάι, ωστόσο όλα τα είδη φυτών που έχουν ξυλώδη κορμό και αναπτύσσουν κλαδιά μπορούν να γίνουν μπονσάι. Όταν τα δεντράκια φυτευτούν σε γλάστρα, η ανάπτυξη του ριζικού συστήματος και η απορρόφηση θρεπτικών στοιχείων περιορίζεται. Με διάφορες τεχνικές, όπως το κλάδεμα, την τοποθέτηση συρμάτων στους βλαστούς, με ελεγχόμενο πότισμα και λίπανση μπορούμε να διαμορφώσουμε τα φυτά και να δημιουργήσουμε τις αντίστοιχες μινιατούρες δέντρων. Η διαδικασία δημιουργίας ενός φυτού μπονσάι είναι εξαιρετικά σύνθετη και συνήθως διαρκεί αρκετά χρόνια.

Μια πολύ συνηθισμένη παρανόηση είναι ότι τα δέντρα μπονσάι διατηρούνται σε εσωτερικό χώρο. Στην πραγματικότητα, τα περισσότερα μπονσάι πρέπει να τοποθετούνται έξω και να εκτίθενται σε συνθήκες άνοιξης, καλοκαιριού, φθινοπώρου και χειμώνα όπως τα πραγματικά δέντρα. Μόνο τα τροπικά και υποτροπικά φυτά μπορούν να επιβιώσουν στο μικροκλίμα του εσωτερικού των σπιτιών και των γραφείων. Ας δούμε αναλυτικά τι φροντίδα χρειάζεται το μπονσάι για να διατηρήσουμε υγιή και όμορφα μέσα στο σπίτι μας, στην αυλή και στο μπαλκόνι μας.

Ποια φυτά είναι κατάλληλα για διαμόρφωση σε μπονσάι;

– Μπονσάι για εξωτερικό χώρο

Τα φυτά που γίνονται μπονσάι για εξωτερικό χώρο, είναι φυτά που θέλουν ηλιοφάνεια και χρειάζονται χαμηλές θερμοκρασίες την περίοδο του χειμώνα για να έχουν καλή ανάπτυξη. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται τα κωνοφόρα δέντρα, όπως διάφορα είδη γιουνίπερου, κυπαρισσιού, πεύκου, έλατου και χαμαικυπάρισσου (λέιλαντ). Επίσης, εξαιρετικές περιπτώσεις για μπονσάι σε εξωτερικό χώρο είναι αρκετά καρποφόρα δέντρα, όπως η ροδιά, η ελιά, καθώς και διάφορα καλλιπυστικά φυτά όπως η καμέλια.

– Μπονσάι για εσωτερικό χώρο

Τα πιο δημοφιλή φυτά για μπονσάι μέσα στο σπίτι είναι διάφορα είδη φίκου, όπως ο φίκος μπέντζαμιν και ο φίκος μικρόκαρπα καθώς είναι ιδιαίτερα ανθεκτικά ακόμα και σε συνθήκες μειωμένης υγρασίας. Εξαιρετικές επιλογές, επίσης, είναι η κρασούλα, η σεφλέρα (*Schefflera arboricola*), η παχίρα και η γλυκιά δαμασκηλιά (*Sageretia*).

Τι συνθήκες χρειάζονται τα μπονσάι σε εξωτερικό χώρο;

Αρκετά φυτά μπονσάι που διατηρούμε σε εξωτερικό χώρο αντέχουν στις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα και στη ζέση του καλοκαιριού. Τα περισσότερα φυτά μπονσάι ευδοκιμούν σε ήπια κλίματα και σε μέρη που εξασφαλίζουν μερικές ώρες ηλιοφάνειας και μία σχετικά αυξημένη υγρασία. Αν έχουμε τα μπονσάι σε κήπο, προτιμούμε να τα βάζουμε

κάτω από δέντρα για να του εξασφαλίσουμε ημισκιά και υγρασία. Για φυτά μπονσάι που έχουμε σε μπαλκόνι προτιμούμε σημεία με δυτικό ή ανατολικό προσανατολισμό. Σε κάθε περίπτωση, είτε σε κήπο, είτε σε αυλή, είτε σε μπαλκόνι, εξασφαλίζουμε θέση προστατευμένη από δυνατούς ανέμους.

Τι συνθήκες χρειάζονται τα μπονσάι σε εσωτερικό χώρο;

Η φροντίδα ενός μπονσάι σε εσωτερικό χώρο είναι διαφορετική από τα άλλα φυτά εσωτερικού χώρου που έχουμε στο σπίτι ή στο γραφείο μας. Ο βασικός λόγος είναι ότι τα δέντρα μπονσάι έχουν φυτευτεί σε μικρές γλάστρες και επομένως έχουν περιορισμένο χώρο για να αναπτυχθούν οι ρίζες τους και να απορροφήσουν νερό και θρεπτικά συστατικά. Επιπλέον, τα μπονσάι που διατηρούμε σε εσωτερικό χώρο είναι συνηθισμένα σε πολύ φως, υψηλή υγρασία και υψηλές θερμοκρασίες, συνθήκες που είναι αρκετά δύσκολο να δημιουργήσουμε σε εσωτερικό χώρο. Συγκεκριμένα, τα μπονσάι που διατηρούμε σε εσωτερικό χώρο χρειάζονται:

– Πλούσιο φωτισμό

Ο σημαντικότερος παράγοντας για να ευδοκιμήσει ένα μπονσάι σε εσωτερικό χώρο, είναι το φως. Αν η ένταση του φωτός μέσα στο σπίτι δεν είναι επαρκής, ως αποτέλεσμα θα έχουμε μειωμένη ανάπτυξη και φυτά που φαίνονται ασθενικά. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να εξασφαλίσουμε ένα φωτεινό σημείο για το μπονσάι, ιδανικά μία θέση σε παράθυρο με νότιο προσανατολισμό. Σε αρκετές περιπτώσεις που το φως παραμένει σχετικά αδύναμο, η ενίσχυση με πρόσθετο ειδικό φωτισμό και λάμπες βοηθάει στην καλή ανάπτυξη και υγεία του φυτού μπονσάι.

– Υψηλή υγρασία

Άλλο ένα βασικό θέμα για να διατηρήσουμε ένα μπονσάι σε εσωτερικό χώρο είναι ότι χρειάζεται αρκετά υψηλότερη υγρασία σε σχέση με την υγρασία που έχουμε μέσα στο σπίτι, ειδικά όταν λειτουργούν θερμαντικά σώματα. Για να αυξήσουμε την υγρασία μέσα στο δωμάτιο που διατηρούμε το μπονσάι, μπορούμε να γεμίσουμε πιατάκια με νερό ή να ψεκάσουμε το μπονσάι μας αρκετές φορές μέσα στη μέρα. Αν το εσωτερικό περιβάλλον είναι πολύ ξηρό, μπορούμε να ανοίγουμε κάποιο παράθυρο για να ανανεώνεται ο αέρας και να αυξάνεται η υγρασία.

– Υψηλές θερμοκρασίες

Τα τροπικά είδη που έχουμε για μπονσάι χρειάζονται υψηλές θερμοκρασίες καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς, παρόμοιες με τις θερμοκρασίες στο εσωτερικό των σπιτιών. Την περίοδο του χειμώνα, αποφεύγουμε να διατηρούμε τα μπονσάι κοντά σε παράθυρα με παγωμένα τζάμια, καθώς η χαμηλή θερμοκρασία μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά πρόβλημα στο φυτό. Κάποια υποτροπικά είδη μπονσάι έχουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και μπορούν να ευδοκιμήσουν ακόμα και αν εκτεθούν σε κάπως χαμηλότερες θερμοκρασίες την περίοδο του χειμώνα μέσα στο σπίτι μας ή στο γραφείο μας.

Τι γλάστρες επιλέγουμε για τα μπονσάι;

Για τα φυτά μπονσάι επιλέγουμε τις κατάλληλες γλάστρες που διαθέτουν τρύπες αποστράγγισης για να φεύγει το νερό που περισσεύει. Σχετικά με την επιλογή του μεγέθους και του καθορισμού των διαστάσεων, αυτό εξαρτάται από τις διαστάσεις του δέντρου. Παρακάτω, αναφέρουμε μερικούς γενικούς κανόνες οι οποίοι βασίζονται κυρίως στην αισθητική και όχι στις καλλιεργητικές ανάγκες των φυτών.

– Το βάθος της γλάστρας πρέπει να είναι ίσο με την διάμετρο του κορμού πάνω από το επίπεδο του χώματος. – Για οβάλ ή ορθογώνιες γλάστρες το μήκος της γλάστρας πρέπει να

είναι περίπου τα 2/3 του ύψους του δέντρου μπονσαί. – Για στρογγυλές γλάστρες, η διάμετρος της γλάστρας πρέπει να είναι περίπου το 1/3 του ύψους του δέντρου.

– Για δέντρα με φύλλωμα που αναπτύσσεται αρκετά κατά πλάτος, μία φαρδύτερη γλάστρα είναι καλό να χρησιμοποιηθεί που μπορεί να έχει ελαφρά χαμηλότερο βάθος από το κανονικό.

– Για δέντρα με πολύ χοντρό κορμό, μπορούμε να επιλέξουμε γλάστρες κάπως βαθύτερες σύμφωνα με τους παραπάνω κανόνες. αλλά πιο στενές

– Για δέντρα που έχουν που αναπτύσσουν πολύ γρήγορα ρίζες ή για δέντρα που σχηματίζουν άνθη και καρπούς θα χρειαστούμε αρκετά βαθύτερες γλάστρες από το βάθος που αναφέρουν οι παραπάνω κανόνες.

Τι φυτόχωμα επιλέγουμε για τα μπονσαί;

Το χώμα για μπονσαί πρέπει να εφοδιάζει με την απαιτούμενη υγρασία το περιορισμένο ριζικό σύστημα του φυτού και συγχρόνως να εξασφαλίζει την κατάλληλη αποστράγγιση για να απομακρύνεται το νερό που περισσεύει κατά το πότισμα. Παράλληλα, το χώμα πρέπει να έχει την κατάλληλη δομή και σύνθεση που να εξασφαλίζει τον καλό αερισμό της ρίζας του φυτού, κάτι που είναι απαραίτητο για να ευδοκιμήσει ένα φυτό μπονσαί. Στην αγορά μπορούμε να προμηθευτούμε φυτόχωμα ειδικό για φύτευση μπονσαί που συνήθως περιέχει τύρφη, άμμο, λάβα, ελαφρόπετρα και ακαντάμα, ένα κοκκώδες αργιλώδες υλικό που χρησιμοποιείται εκτεταμένα σε μίγματα υποστρώματος για bonsai. Εναλλακτικά, μία καλή συνταγή μίγματος χώματος για τα περισσότερα είδη bonsai είναι να ανακατέψουμε τύρφη, άμμο, ελαφρόπετρα και λάβα σε αναλογία 1:1:1:1.

Πότε και πώς γίνεται η μεταφύτευση ενός φυτού μπονσαί;

Κατάλληλη εποχή για να μεταφυτεύσουμε ένα μπονσαί είναι στις αρχές της άνοιξης, πριν αρχίσει η περίοδος ανάπτυξης και όταν ακόμα βρίσκεται σε κατάσταση λήθαργου. Συνήθως, φυτά που αναπτύσσονται αρκετά γρήγορα, μεταφυτεύονται σε μεγαλύτερη γλάστρα μπονσαί κάθε 2 χρόνια. Τα μεγαλύτερης ηλικίας μπονσαί, δηλαδή τα πιο ώριμα φυτά, μεταφυτεύονται κάθε 4-5 χρόνια. Καταλαβαίνουμε πως ένα μπονσαί χρειάζεται μεταφύτευση όταν οι ρίζες μαζεύονται κυκλικά γύρω από το φυτό, κάτι που ελέγχουμε στις αρχές κάθε άνοιξης, βγάζοντας το φυτό του μπονσαί από τη γλάστρα. Κατά την μεταφύτευση του μπονσαί, αφαιρούμε συνήθως 20-30% των ριζών, κόβοντας σαπισμένα και ξεραμένα τμήματα του ριζικού συστήματος.

Πόσο συχνά ποτίζουμε τα μπονσαί;

Η πιο σημαντική φροντίδα για τα μπονσαί είναι το πότισμα. Ποτίζουμε τα μπονσαί μόλις το χώμα τους αρχίζει ελαφρά να στεγνώνει. Το μπονσαί χρειάζεται αρκετό πότισμα μέχρι να βραχεί καλά όλο το ριζικό στου σύστημα. Για να γίνει αυτό πρέπει να ποτίζουμε μέχρι να αρχίσει να βγαίνει το νερό από τις τρύπες της γλάστρας. Για να έχουμε καλύτερο αποτέλεσμα, σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί χρειαστεί επαναληπτικό πότισμα λίγα λεπτά αφού ποτίσουμε. Για το πότισμα του μπονσαί χρησιμοποιούμε ποτιστήρι ή πιστόλι ποτίσματος που βγάζει το νερό σε μορφή ντούζ για να μην απομακρύνεται το χώμα από τη γλάστρα. Χρησιμοποιούμε νερό από την βρύση για το πότισμα του μπονσαί αν και το ιδανικό είναι να συλλέγουμε και να χρησιμοποιούμε βρόχινο νερό που είναι απαλλαγμένο από άλατα.

Χρειάζονται λίπασμα τα μπονσαί;

Τα περισσότερα μπονσαί χρειάζονται λίπανση κατά την διάρκεια της ανάπτυξης τους από τις αρχές της άνοιξης μέχρι τα τέλη του φθινοπώρου. Τα κανονικά δέντρα μπορούν να επεκτείνουν τις ρίζες τους για να αναζητήσουν θρεπτικά συστατικά ενώ τα μπονσαί που

είναι φυτεμένα σε μικρές γλάστρες, χρειάζονται λίπασμα που θα αντικαταστήσει τα θρεπτικά στοιχεία του χώματος. Για τα μπονσάι, χρησιμοποιούμε ισορροπημένο πλήρες υγρό λίπασμα που να περιέχει άζωτο, φώσφορο, κάλιο σε σχετικά μικρή αναλογία όπως 5-5-5 ή 6-6-6. Προσθέτουμε το υγρό λίπασμα μία φορά το μήνα, βάζοντας μεγαλύτερες ποσότητες κατά την περίοδο της άνοιξης και του καλοκαιριού και λιγότερες προς το φθινόπωρο. Τα μεγαλύτερα δέντρα συνήθως έχουν μικρότερες ανάγκες σε λίπασμα και θρεπτικά συστατικά, αν και αυτό εξαρτάται και από το είδος του φυτού, την εποχή και την γενικότερη εικόνα του μπονσάι μας.

Προσβάλλονται από ασθένειες και έντομα τα μπονσάι;

Τα μπονσάι προσβάλλονται από τις ίδιες ασθένειες και έντομα που προσβάλλουν και τα αντίστοιχα δέντρα και φυσικά απαιτείται αντιμετώπιση. Για παράδειγμα, τα μπονσάι μπορούν να προσβληθούν από το έντομο της μελίγκρας, της βαμβακάδας (ψευδόκοκκος), της ψώρας (κοκκοειδή), από κάμπιες καθώς και από τον τετράνυχο. Σε περίπτωση προσβολής, μπορούμε να ψεκάσουμε με σκεύασμα θερινού πολτού και φυσικής πυρεθρίνης για να αντιμετωπίσουμε τις προσβολές. Συνήθως, ψεκάζουμε με σχετικά χαμηλή δοσολογία στα συγκεκριμένα σκευάσματα, για να μην στρεσαριστούν τα φυτά. Εναλλακτικά, μπορούμε να ψεκάσουμε προληπτικά τα φυτά bonsai χρησιμοποιώντας πράσινο σαπούνι διαλύοντας 1 κουταλιά του γλυκού σε ένα λίτρο νερό.

Κι ένα τελευταίο μυστικό για τα μπονσάι

Το κλάδεμα του μπονσάι διαχωρίζεται σε κλάδεμα διαμόρφωσης και σε κλάδεμα συντήρησης. Το κλάδεμα συντήρησης γίνεται από τις άνοιξη ως τις αρχές φθινοπώρου και έχει ως στόχο να διατηρήσει το σχήμα του μπονσάι κλαδεύοντας ελαφρά την βλάστηση στην κορυφή και στις εξωτερικές πλευρές του φυτού. Το κλάδεμα διαμόρφωσης γίνεται συνήθως στις αρχές της άνοιξης και περιλαμβάνει κόψιμο μεγαλύτερων βλαστών του φυτού έτσι ώστε να δώσουμε στο φυτό το σχήμα που επιθυμούμε. - Πηγή:

www.mistikakipou.gr